

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลคุดบ้านโอง

จัดทำโดย

องค์การบริหารส่วนตำบลคุดบ้านโอง

อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

คำนำ

องค์การบริหารส่วนตำบลคุยบ้านโอง ได้จัดทำโครงการสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละพื้นที่แต่ละหมู่บ้านในตำบลคุยบ้านโอง เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำคัญ เป็นการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้สูญหาย และยังเป็นการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คนรุ่นใหม่ได้ทราบ ได้ศึกษาค้นคว้าเป็นความรู้ หรือเป็นตัวอย่างของภูมิปัญญาที่มีคุณค่าให้กับคนรุ่นหลังสืบต่อไป

คณะผู้จัดทำ

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลคุยบ้านโอง
มิถุนายน ๒๕๖๖

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
๑. ข้อมูลพื้นฐานในตำบล	๑
๒. ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓
- ด้านเกษตร	๖
- ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม	๑๐
- ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรมและด้านธุรกิจชุมชน	๑๔
- ด้านการแพทย์ไทย	๑๘
- ด้านศาสนาและศาสนพิธี	๑๙

ข้อมูลทั่วไปพื้นฐาน

สภาพทางภูมิศาสตร์ตำบลคุดบ้านโอง

มีสภาพโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มและลาดเทเอียงทางทิศใต้ของตำบล เลยตามแนวขึ้นไปทางทิศเหนือ และทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบลุ่มสม่ำเสมอ เหมาะกับการทำนา มีอาณาเขตโดยสังเขป ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลวังตะแบก อำเภอพราณกระต่าย
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลเขาคีรีส อำเภอพราณกระต่าย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลคลองพิไกร อำเภอพราณกระต่าย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลถ้ากระต่ายทอง อำเภอพราณกระต่าย

เนื้อที่และจำนวนประชากร

ตำบลคุดบ้านโองจะเป็นตำบลที่มีขนาดเล็ก มีเนื้อที่ประมาณ ๔๓.๑๒ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๒๖,๗๒๓ ไร่ มีโครงสร้างไม่ซับซ้อน พื้นที่ชุมชนอยู่กันไม่หนาแน่น กระจายตามสัดส่วนทุกหมู่บ้าน ประชากรในเขตตำบลคุดบ้านโอง มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๔,๕๖๓ คน ชาย ๒,๒๕๙ คน หญิง ๒,๓๐๔ คน มี ๑,๕๔๔ ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่นับถือพุทธ

สภาพโดยทั่วไปของตำบลคุดบ้านโอง

สภาพโดยทั่วไปของตำบลคุดบ้านโอง สามารถจำแนกออกเป็นด้านต่าง ๆ ตามสภาพการพัฒนาของตำบลได้ ดังต่อไปนี้

● ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานในตำบลคุดบ้านโอง ในปัจจุบันถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดีไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาถนน ไฟฟ้า ฯลฯ ประชาชนจะได้รับบริการอย่างทั่วถึง มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

๑. การคมนาคม

- ๑.๑. มีถนนสายหลักตัดผ่าน ๒ สาย คือ
  - ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข หมายเลข ๑๐๑
  - ทางหลวง หมายเลข ๑๐๖๕ ผ่านหมู่
- ๑.๒ มีถนนลาดยางภายในหมู่บ้านและเชื่อมระหว่างหมู่บ้าน จำนวน ๘ สาย
- ๑.๓ มีถนนคอนกรีตภายในหมู่บ้านและเชื่อมระหว่างหมู่บ้าน จำนวน ๑๓ สาย
- ๑.๔ มีถนนลูกรังภายในหมู่บ้านและเชื่อมระหว่างหมู่บ้าน จำนวน ๑๔ สาย

๒. การไฟฟ้า

ประชาชนในตำบลคุดบ้านโอง ได้รับบริการไฟฟ้าอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

๓. แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- ฝาย	จำนวน	๒	แห่ง
- บ่อน้ำตื้น	จำนวน	๑๔๒	แห่ง
- บ่อบาดาล	จำนวน	๓๗	แห่ง
- ประปาหมู่บ้าน	จำนวน	๖	แห่ง
- อื่น ๆ (สระ , คลอง ฯลฯ)	จำนวน	๑๖๗	แห่ง

๔. ระบบเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจของประชาชนในเขตตำบลคุดบัวโงง ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย รับราชการ และรับจ้างทั่วไป โดยอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เป็นอาชีพรอง

๕. ดานสังคม

ประชาชนในเขตตำบลคุดบัวโงง สอนใหญ่นับถือพุทธ ปฏิบัติตนตามหลักธรรมพุทธศาสนา โดยมีศาสนสถาน (วัด) จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ วัดไร่แดง (วัดศรีชุมพรชิวาวาส) วัดไร่ปรือวนาราม วัดรัตนปทุม และมีที่พักสงฆ์ จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ ที่พักสงฆ์โคกวัด

๖. ประเพณี วัฒนธรรม

มีการจัดประเพณีตามเทศกาลต่าง ๆ ทุกปี เช่น ประเพณีรดน้ำผู้สูงอายุ ประเพณีออกพรรษา และกิจกรรมอื่น ๆ เช่น งานรัฐพิธีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

๗. ด้านการแพทย์และสาธารณสุข

การบริการทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขในเขตตำบลคุดบัวโงง ประชาชนสามารถรับบริการได้จาก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคุดบัวโงง เปิดบริการทุกวันไม่เว้นวันหยุดราชการ ให้บริการรักษาโรค และการปฐมพยาบาลเบื้องต้นรวมทั้งงานเสริมสร้างสุขภาพและส่งเสริมป้องกันแก่ประชาชน บริการรักษาพยาบาลตาม หลักประกันสุขภาพ และยังมีอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) ทุกหมู่บ้าน

๘. การรักษาความสงบเรียบร้อย / ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ถือเป็นเรื่องสำคัญ ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน ตำบลคุดบัวโงงอยู่ในเขตการรับผิดชอบในด้านการรักษาความปลอดภัยในเขตตำบลคุดบัวโงง คือ สถานีตำรวจภูธรคลองพิไกร และมีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลคุดบัวโงง ประจำการทุกหมู่บ้าน

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
๒. เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญานั้น ๆ ต่อไป

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคำที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ ซึ่งเรียกว่าปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งมีผู้ให้คำกัตความของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้

สามารถ จันทรสุรีย์ (๒๕๓๖) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้านสามารถคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

กรมวิชาการ (๒๕๓๘) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า คือความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต วิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะ หลายเรื่องความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ อาจกล่าวว่า ภูมิปัญญา ท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา

รัตนะ บัวสนธิ์ (๒๕๓๕) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการทัศน์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลกและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการทัศน์ดังกล่าวจะมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติจารีต ประเพณี ที่ได้รับการถ่ายทอด สืบสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับปรุงเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสุขของในส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

ฉลาดชาย สมิตานนท์ (อ้างอิงถึงในพิสิฐ นาครำไพ, ๒๕๓๗) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ สติปัญญาอันเกิดจากการเรียนรู้สะสมถ่ายทอดประสบการณ์ที่ยาวนานของผู้คนในท้องถิ่นซึ่งได้ทำหน้าที่ชี้แนะว่าการจะใช้ชีวิตอย่างไรยั่งยืน และถาวรกับธรรมชาติรอบตัวนั้นทำอย่างไรซึ่งในที่สุด ภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจถูกยกระดับให้หมายถึงอุดมการณ์ของการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่มีชีวิต สัตว์ พืช และมนุษย์ด้วยตัวเองตลอดจนสิ่งไม่มีชีวิตรอบข้าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่า เป็นองค์ความรู้ ความสามารถ และทักษะของคนไทยที่เกิดจากสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรับแต่ง และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ประเวศ วะสี (๒๕๓๖) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์หรือความชัดเจนจากชีวิตและสังคมในท้องถิ่นหนึ่งๆ เพราะฉะนั้นจึงมีความสอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่นมากกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มาจากข้างนอก ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ มีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน มีความเป็นบูรณาการสูงทั้งในเรื่องของกาย ใจ สังคม และสิ่งแวดล้อมและเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง อีกทั้งยังเน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าว่าวัตถุธรรม เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความสำคัญแก่ประสบการณ์ จึงมีความเคารพผู้อาวุโส ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า

จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงองค์ความรู้ หรือสิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุง เปลี่ยนแปลงจนได้แนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาแก้ปัญหา เป็นทั้งสติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระและแนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชา ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑) ได้จำแนกไว้รวม ๑๐ สาขา คือ

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับ เทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตร เป็นต้น

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

๓. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลและยั่งยืน

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึงความสามารถในด้านบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการกองทุนและธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคง ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๘. สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ทั้งขององค์กรชุมชน องค์กรทางสังคมอื่น ๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณีของการจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ดี หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิผล

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การ ถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ ประเพณี บุญประเพณีข้าว เป็นต้น

ด้านเกษตรกรรม

● เกษตรพอเพียง

นายธนู หาญอยู่

หมู่ที่ ๓ บ้านคุดป้อม ตำบลคุดป้อม อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

ความเป็นมา

นายธนู หาญอยู่ เริ่มทำเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่า ๗ ปี ซึ่งในช่วงแรกไม่ค่อยมีใครสนใจนัก แต่ปัจจุบันนี้มีผู้สนใจ และมาศึกษาดูงานที่แปลงมากขึ้น และปัจจุบันนี้ได้จัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ให้ผู้ที่สนใจได้เข้ามาศึกษาดูงาน ซึ่งมีผู้สนใจเข้ามาศึกษาดูงานมากกว่า ๓ พันกว่ารายต่อปี โดยการทำเกษตรไร่นาผสมทำให้มีรายได้กว่า ๒๐๐,๐๐๐ บาท มีทั้งรายวัน, รายสัปดาห์, รายเดือน และรายปี ซึ่งรายวันจะมีรายได้จากการเก็บพืชผัก และจับปลาจำหน่ายวันละ ๑๐๐-๓๐๐ บาท ในทุก ๆ สัปดาห์จะมีรายได้จากการตัดกล้วยน้ำว้าออกจำหน่าย ๖๐๐-๗๐๐ บาท ส่วนรายเดือนได้จากการเลี้ยงหมูออกจำหน่ายเดือนละ ๑ รุ่น รายได้ประมาณ ๘,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท ส่วนรายได้รายปีจะมาจากการทำนาปี นาปรัง ประมาณ ๕๐,๐๐๐-๘๐,๐๐๐ บาท รวมกับการจำหน่ายวัวปีละ ๒๐,๐๐๐ บาท ในส่วนของรายจ่ายก็ไม่ค่อยมีอะไรมาก เนื่องจากว่าอาหารส่วนใหญ่ก็มาจากพืชผักสวนครัวที่ปลูกไว้ นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งเพื่อนบ้านไว้ทานด้วย ในส่วนของปุ๋ยก็ได้จากมูลวัว มูลสุกร ส่วนยาไล่แมลงก็ใช้น้ำส้มควันไม้แทน ซึ่งนอกจากจะประหยัดค่าใช้จ่ายแล้ว ยังไม่เป็นอันตรายด้วยต่อสุขภาพ

เกียรติคุณ

ได้รับคัดเลือกเป็นเกษตรกรดีเด่นสาขาอาชีพทำไร่นาสวนผสม ของจังหวัดกำแพงเพชร ปี ๒๕๕๑

รูปภาพประกอบสวนพอเพียง

รูปภาพประกอบสวนพอเพียง

● เกษตรพอเพียง

นายมนตรี จันเนตร

๓๒/๑ หมู่ที่ ๑ บ้านนาป่าแดง ตำบลคุยบ้านโอง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

ความเป็นมา

โคกหนองนา โมเดล คือ การจัดการพื้นที่ซึ่งเหมาะกับพื้นที่การเกษตร ซึ่งเป็นผสมผสานเกษตรทฤษฎีใหม่ เข้ากับภูมิปัญญาพื้นบ้านที่อยู่อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติในพื้นที่นั้น ๆ โคก-หนอง-นา โมเดล เป็นการที่ให้ธรรมชาติจัดการตัวมันเองโดยมี มนุษย์เป็นส่วนส่งเสริมให้มันสำเร็จเร็วขึ้น อย่างเป็นระบบ โคกหนองนา โมเดล ซึ่งเป็นแนวทางทำเกษตรอินทรีย์ และการสร้างชีวิตที่ยั่งยืน “โคก หนอง นา” เป็นโมเดลต้นแบบที่สถาบันเศรษฐกิจพอเพียงและมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติน้อมนำพระราชดำรัส ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ ด้านการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้บริหารจัดการน้ำและพื้นที่การเกษตร ผสมผสานกับภูมิปัญญาพื้นบ้านได้อย่างสอดคล้องกันโดยแบ่งพื้นที่ เป็นสัดส่วน ๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐ ดังนี้

๓๐% สำหรับแหล่งน้ำ โดยการขุดบ่อทำหนองและคลองไส้ไก่

๓๐% สำหรับทำนา ปลูกข้าว

๓๐% สำหรับทำโคกหรือป่า ปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ก็คือปลูกไม้ใช้สอย ไม้กินได้และไม้เศรษฐกิจ เพื่อให้ได้ประโยชน์

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

● เตาชูปเปอร์อั้งโล่

นายสมนึก บดีรัฐ

๖๙ หมู่ที่ ๑ บ้านนาป่าแดง ตำบลคุยบ้านโอง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

ความเป็นมา

เริ่มแรกทางกระทรวงพลังงานได้มีการจัดอบรมเรื่องของพลังงานทดแทนและได้ไปอบรมในนามของตำบลจึงได้นำกลับมาสานต่อให้เป็นธุรกิจและได้จัดตั้งกลุ่มซื้อเตาพลังงานขึ้นมาโดยมีสมาชิกประมาณ ๒-๒๕ คน ต่อมาหาตลาดไม่ได้กลุ่มเตาพลังงานจึงได้มีการยุบหลังจากนั้นก็เหลือคนทำเพียงคนเดียว คือ นายสมนึก บดีรัฐ ต่อมาก็ได้จัดทำเตาชูปเปอร์อั้งโล่ประหยัดพลังงานขึ้นมาเพื่อขายบ้างแจกชาวบ้านในชุมชนบ้างเพื่อที่จะให้คนที่ได้ใช้บอกต่อกันปากต่อปากและกลับมาซื้อซ้ำ ปัจจุบันธุรกิจเริ่มขยายตัวมีคนกลับมาซื้อซ้ำเรื่อยๆและในบางโอกาสได้ไปเป็นวิทยากรสอนการทำเตาชูปเปอร์อั้งโล่ในตำบลและอำเภอต่างๆและในทุกๆปีทางกระทรวงพลังงานจะเชิญให้ไปเป็นวิทยากรในการจัดอบรมการทำเตาเพื่อฝึกไปเป็นอาชีพให้แก่ชาวบ้านต่อไป

ขั้นตอนการทำ

๑. นำดินบึงมาตีผสมกับแกลบดำให้เข้าในลักษณะเป็นดินหมาด
๒. นำดินที่หมาดแล้วมาปั้นตีให้เข้ากับไม้แบบของเตาที่มี
๓. เมื่อได้ปั้นได้รูปแบบที่ต้องแล้วนำไม้แบบออกทิ้งไว้จนกว่าดินจะแห้ง ประมาณ ๒-๓ วัน
๔. นำดินที่ผสมแล้วมาทำเป็นลื่นเตาโดยจะมีเครื่องทำลื่น
๕. เมื่อดินเตาและลื่นแห้งก็นำมาใส่เตาอบรีเตาเผาอีกที เเผาประมาณ ๑ วันเต็มพอครบ ๑ วันรอให้

ภายในเตาหายร้อนนำดินที่ขึ้นรูปออกมา

๕. นำเตาที่เผาเสร็จมาบรรจุลงถังสังกะสีที่สั่งทำพิเศษด้วยการเอาแกลบดำมาบรรจุร่วมด้วย
๖. นำลื่นใส่ลงไปในเตาที่บรรจุเสร็จแล้ว
๖. ทาสีและทำความสะอาดให้เรียบร้อย

รูปภาพประกอบการทำซูเปอร์เตาอังโล่

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

● การถนอมอาหารไข่เค็ม

นางสาวณัฐพัชร์ ถมทอง

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓ บ้านคุยป้อม ตำบลคุยบ้านโอง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

ความเป็นมา

ไข่เค็มเป็นภูมิปัญญาของคนไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นการถนอมอาหารอย่างหนึ่ง ซึ่งคนสมัยก่อนทำไข่เค็มเพื่อเก็บไว้บริโภคในยามที่ขาดแคลน หรือเพื่อยืดอายุการเก็บของไข่ ที่เหลือจากการบริโภคสด และถือเป็นภูมิปัญญาที่ผสมผสานกับเทคโนโลยีของชาวบ้านที่สืบทอดกันมาช้านาน ต่อมาไข่เค็มได้รับความนิยมจากผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น มีความหลากหลาย ทั้งวัตถุดิบที่ใช้เป็นส่วนผสม มีคุณประโยชน์ที่หลากหลาย มีรสชาติที่แตกต่างกัน ปัจจุบันมีการพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการค้า มีการไปจำหน่ายในรูปของไข่เค็มทั้งที่เป็นไข่สด และไข่ที่ต้มแล้วสามารถนำไปบริโภคได้เลยหรืออาจนำไปทำเป็นไส้ขนมต่าง ๆ เช่น ขนมเปียะ ขนมไหว้พระจันทร์ ขนมบ๊ะจ่าง ตลอดจนนำไปเป็นส่วนประกอบของอาหารต่าง ๆ และมีการประยุกต์มาทำไข่เค็มสูตรต่าง ๆ เช่น ไข่เค็มสมุนไพร, ไข่เค็มใบเตยหอม เป็นต้น

ขั้นตอนการทำไข่เค็ม

๑. ใส่ไข่ประมาณ ๑ ลิตรลงหม้อ ตั้งไฟจนน้ำเดือด จากนั้นใส่เกลือเม็ดในปริมาณ ๒ ถ้วย คนให้เกลือละลายจนหมด
๒. นำใบเตยที่หั่นหรือสมุนไพรประมาณครึ่งกิโลกรัมลงต้มในหม้อจนน้ำเปลี่ยนสีใช้เวลาต้มประมาณ ๑๐ นาที จากนั้นตักใบเตยออกแล้วทิ้งน้ำใบเตยต้มไว้จนเย็นจนเป็นน้ำที่อุณหภูมิห้อง
๓. นำไข่เป็ดที่ล้างสะอาด และฟุ้งลมจนแห้งสนิทแล้วมาเรียงใส่โหลหรือภาชนะที่เตรียมไว้ ระวังอย่าให้ไข่แตกหรือมีรอยร้าว ถ้าหากพบมาใบไหนมีรอยร้าวให้นำออกไม่อย่างนั้นแล้วจะทำให้ไข่เป็ดใบอื่น ๆ เน่า
๔. จากนั้นเทน้ำต้มใบเตยหรือสมุนไพรที่พักไว้จนเย็น ใส่ลงไปโหลให้ระดับของน้ำท่วมไข่เป็ด ปิดฝาให้สนิทแล้วตั้งทิ้งไว้ประมาณ ๑๐ - ๑๔ วัน

รูปภาพประกอบการทำไข่เค็ม

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม และด้านธุรกิจชุมชน

กลุ่มจักรสานบ้านนาป่าแดง

หมู่ที่ ๑ บ้านนาป่าแดง ตำบลคุยบ้านโอง อำเภอรามกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับจักรสานจากไม้ไผ่

ไม้ไผ่ คือวัสดุหลักในการสร้างงานผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ และไม้ไผ่ที่ใช้เพื่อการสร้างเป็นงานหัตถกรรมนั้นมีด้วยกันหลายชนิด เพราะคุณสมบัติของไม้แต่ละประเภท อาจจะมีคุณสมบัติเหมาะสมกับงานหัตถกรรมแตกต่างกัน จึงต้องเลือกใช้ชนิดไม้ ให้เหมาะสม เช่น ไม้ไผ่ที่นิยมใช้ทำเครื่องจักสานมากที่สุด คือ ไม้สีสุก ซึ่งเป็นไม้ไผ่ที่ขึ้นอยู่ตามพื้นราบมีอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย ไม้ไผ่ที่นำมาใช้สำหรับการทำงานหัตถกรรมจักสานจะต้องเป็นไม้ที่มีอายุไม่น้อยกว่า ๒ ปี ต้องเลือกพันธุ์ไม้ที่สามารถยืดหยุ่นได้ดีลำต้นมีความยาว เมื่อเวลานำมาชักเลียดจะได้เส้นตอกที่ยาว ภูมิปัญญาในการทำงานหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ทั่วไป จะมีขั้นตอนและวิธีการผลิตของงานหัตถกรรมที่เหมือน หรือ แตกต่างกันไปตามรูปแบบ รูปทรง องค์ความรู้ ภูมิปัญญาและทักษะฝีมือของช่างที่สั่งสมมาแต่โดยปกติจะมีกระบวนการ ขั้นตอนในการทำที่คล้ายคลึงกันในแถบทุกภาคในประเทศไทย การเตรียมวัสดุเพื่อการสานหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ ก็ถือเป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยความรู้หรือภูมิปัญญาในการเตรียมวัสดุ เพื่อให้ได้วัสดุที่มีคุณภาพไม่เป็นมอด ไม่ขึ้นรา ได้เส้นตอกที่มีขนาดสม่ำเสมอตามที่ต้องการ และมีสีสนสวยงาม และมีลวดลายที่เหมาะสมกับชิ้นงาน การเพิ่มเติมความสวยงาม และความคงทนให้กับชิ้นงาน รวมทั้งการมีคิดค้นพัฒนาหาเทคนิค วิธีการป้องกันมอดและแมลงของผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานด้วย การรมควันที่สามารถทำให้เครื่องจักสานมีผิวแห้งสนิทไม่ขึ้นรา ไม้ไผ่ที่นำมาใช้ทำงานจักสานนั้น จะนิยมนำไม้ไผ่ที่ได้ มาแช่ลงน้ำทิ้งไว้ ๗ ถึง ๑๐ วันเพื่อป้องกันแมลง และบางครั้งใช้กรรมวิธีการตากแห้งเพื่อช่วยสกัดน้ำมันไผ่ออกเป็นการ สร้างความคงทน แข็งแรง และความสวยงามให้ไม้ไผ่ยิ่งขึ้น

รูปภาพประกอบแปรรูปไม้ไผ่

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
และด้านธุรกิจชุมชน

นางอริษา รอดกลีกรรม กำนันตำบลคุดบ้านโอง

หมู่ที่ ๗ บ้านคุดบ้านโอง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

สานชะลอมจากไม้ไผ่

ลักษณะ ชะลอมเป็นเครื่องจักสานที่สานขึ้นจากตอกไม้ไผ่บางๆ มีหูหิ้ว

ประโยชน์ใช้สอย ใช้เป็นภาชนะใส่ผักผลไม้และสิ่งของต่างๆ

ประวัติความเป็นมา ชะลอมสานแบบตาเฉลวหกเหลี่ยมตาห่าง มักจะทำเป็นรูปทรงกระบอกแล้วรวบตอกที่ปากมัดเข้าด้วยกันเพื่อหิ้ว การสานชะลอมขึ้นมาใช้ นอกจากจะทำเป็นภาชนะใส่ของที่มีความคงทนแข็งแรงแล้ว รูปทรงและลายสานที่สวยงามของชะลอมยังสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมอีกด้วย

รูปภาพประกอบ

ด้านการแพทย์ไทย

นายประกอบ โปธิไกร

หมู่ ๓ บ้านคุยป้อม ตำบลคุยบ้านโอง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการนวด

การนวดคลายเส้น เป็นการนวดบำบัดความเจ็บป่วย ส่วนใหญ่มักเป็นกลุ่มอาการปวดเมื่อยตามกล้ามเนื้อซึ่งเกิดจากการทำงานหนัก การเกร็งตัวของกล้ามเนื้อที่เคลื่อนไหวไม่ถูกต้อง

เทคนิคและวิธีการนวดพื้นบ้าน

- การเขี่ยเส้น มีดังนี้ การสะกิดเส้น การเค้กเส้น การกด การดึง การบีบ การเหยียบ
- การสะกิดเส้น คือ การใช้นิ้วทั้งห้าดึงกล้ามเนื้อขึ้นอย่างรวดเร็ว
- การเค้กเส้น คือ การไขปลายนิ้วมือดึงเส้นเข้ามาหาตัว

จุดอันตรายที่ควรระมัดระวังในการนวด

๑. จุดเหนือใบหูบริเวณทัดดอกไม้
๒. บริเวณขมับ
๓. จุดหัวคิ้ว
๔. ต้นคอ ระหว่างกะโหลกศีรษะและกระดูกสันหลังส่วนคอ
๕. จุดไตรักแร้
๖. จุดบริเวณซอกกระดูกไหปลาร้า
๗. จุดทั้ง ๔ บริเวณหน้าอก
๘. รอบสะดือมีรัศมีออกจากสะดือ ๒ นิ้ว ห้ามกด
๙. จุดแทงในสตรีที่ตั้งครรภ์บริเวณกระเบนเหน็บ
๑๐. จุดกลางลำตัวซิดกระดูกหัวหน่าว
๑๑. จุดบริเวณขอพับศอก
๑๒. จุดใต้ขอกศอกดานนอกและใน
๑๓. ตอมน้ำเหลืองบริเวณขาหนีบ
๑๔. จุดใต้เขา

ด้านศาสนาและศาสนพิธี

นายธนู หาญอยู่

หมู่ที่ ๓ บ้านคุยป้อม ตำบลคุยบ้านโอง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

มัคนายก

มัคนายก (บาลี) หรือ มรรคนายก (สันสกฤต) แปลว่า ผู้นำทาง คือผู้นำบุญ ผู้แนะนำทางบุญ ผู้ชี้ทางบุญ ใช้เรียกคฤหัสถ์ผู้ประสานติดต่อระหว่างวัดกับชาวบ้านในกิจการต่าง ๆ ของวัดหรือผู้เป็นหัวหน้าในพิธีทำบุญในวัด เช่นนำอาหารนาศีล อาหารนาพระปริตร นำถวายทาน ตลอดจนจัดแจงดูแลศาสนพิธีอื่นให้ถูกต้องเรียบร้อย อาจเป็นชายหรือหญิงก็ได้ และแต่ละวัดอาจมีหลายคนก็ได้ มัคนายกที่ดีและเก่งจะทำให้งานบุญต่างๆ ในวัดสำเร็จเรียบร้อยโดยเป็นระเบียบสวยงาม และราบรื่นไม่ติดขัด

รูปภาพประกอบ

